

Маріупольський державний університет
Історичний факультет
Кафедра культурології

Феномен культури постглобалізму:
культурна демократизація, креативні простори та
культурні політики

Збірник наукових праць за матеріалами

VI Міжнародної науково-практичної конференції
27–28 листопада 2025 р.

Київ – 2025

УДК 316.7

Ф 42

Редакційна колегія:

Ю. С. Сабадаш, докторка культурології, професор (голова),

С. В. Янковський, доктор філософських наук, доцент.

Затверджено на засіданні кафедри культурології МДУ
(протокол №6 від 18.11.2025)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет.

Конференція проводиться в межах теми науково-дослідної роботи кафедри культурології МДУ
«Моделювання культурної демократизації в умовах війни та на шляху національно-культурного
відродження» (НДР **0123U101845**).

Acknowledgment:

This volume was produced under the auspices of the MuseEU project ("Museum Practices across the EU: Bridging Traditions"), funded by the European Education and Culture Executive Agency (EACEA).

Representatives of the project team Open4UA "Open Science for the Higher Education System of Ukraine", based at Mariupol State University, contributed to the organization and implementation of the conference within the framework of the national initiative for the development of open science in Ukraine.

Ф 42 Феномен культури постглобалізму: культурна демократизація, креативні простори та культурні політики : зб. наук. пр. за матеріалами VI міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 27–28 листоп. 2025 р. ; заг. ред. Ю. С. Сабадаш ; ред. та упоряд. С. В. Янковський. – Київ : МДУ, 2025. – 289 с.

Збірник містить матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Феномен культури постглобалізму: культурна демократизація, креативні простори та культурні політики», у яких розглядаються теоретичні та практичні аспекти сучасної культурології. У публікаціях учасників представлено новітні підходи до осмислення процесів культурної демократизації, трансформацій інституцій пам'яті, розвитку креативних просторів і політик культури в умовах постглобального світу.

Погляди, викладені в матеріалах конференції, є відповідальністю їхніх авторів і не обов'язково відображають позицію укладачів чи редакційної колегії.

Укладачі не несуть відповідальності за можливі неточності, інтерпретації чи фактичні помилки, що містяться в поданих текстах.

Автори відповідають за оригінальність своїх досліджень, коректність оформлення списків використаних джерел і точність бібліографічних посилань.

ОСВІТА, ТЕРАПІЯ, ЧИТАЦЬКЕ ЗДОРОВ'Я, ГУМАНІТАРНІ ПРАКТИКИ ДОПОМОГИ

Педченко Олена

Маріупольський державний університет, м. Київ

Комунікативна етика бібліотерапевта: між культурою, текстом і емоцією

Дослідження присвячене аналізу комунікативної етики бібліотерапевта як важливої складової сучасних креативних форматів культурної взаємодії. Спираючись на концепцію діалогу М. Бубера та ідею моральної уяви М. Нуссбаум, показано, як художні тексти сприяють розвитку емпатії та емоційної стійкості. Особливо акцентовано значення культурної медіації та європейських практик бібліотерапії (Bookpower, LibrariesofEmotions).

У сучасному світі, де процеси культурної взаємодії, медіатизації емоцій та гібридизації комунікаційних просторів набувають безпрецедентної інтенсивності, бібліотерапія постає як один із актуальних і водночас найбільш гуманістичних форматів культурної комунікації. Вона поєднує мистецтво читання, психологічну підтримку, роботу з травматичним досвідом та інтеркультурний діалог, що робить її важливим засобом формування емоційної та комунікативної стійкості суспільства. У центрі цієї практики стоїть бібліотерапевт – фахівець, який здійснює медіацію між читачем, текстом і культурою, спрямовуючи читання в бік внутрішнього зцілення, смислотворення та усвідомлення досвіду.

Комунікативна етика бібліотерапевта передбачає створення безпечного, довірливого простору, де літературний текст набуває значень не лише естетичного чи пізнавального, а й терапевтичного характеру. Простір взаємодії між читачем і бібліотерапевтом відбувається на засадах поваги, емпатії, ненасильницької комунікації та культурної чутливості.

Він, на відміну від традиційного читача чи критика, працює не з текстом як літературним артефактом, а з тим, як цей текст резонує з емоційною, психологічною та культурною реальністю конкретної людини.

Одним із ключових аспектів етичної взаємодії є визнання унікальності читацького досвіду та права людини на власну інтерпретацію тексту. Мартін Бубер у своїй концепції діалогу наголошував, що справжнє порозуміння можливе лише у форматі взаємодії «Я–Ти», коли обидві сторони присутні у процесі відвертого міжособистісного діалогу [1]. Для бібліотерапевта це означає відмову від авторитарних інтерпретацій, від нав'язування оцінок або «правильних» прочитань. Натомість він створює умови, у яких читач має змогу ідентифікуватися з персонажами, проस्कтувати власний досвід у художні образи, переосмислювати емоції та формувати нові смислові горизонти.

У бібліотерапії текст постає як «простір можливостей» [2] – динамічне середовище, де зустрічаються культура, емоція та мислення. Марта Нуссбаум переконливо доводила, що художня література має колосальний потенціал розвитку моральної уяви, емоційної компетентності та здатності до емпатійного судження [2]. У цьому сенсі читання стає не лише інтелектуальною, а й етичною практикою, способом усвідомлення власної людяності через взаємодію з іншими – реальними або художніми.

Комунікативна етика бібліотерапевта передбачає також здатність працювати з афектами – тією емоційною енергією, яка постає у процесі читання. Текст може активізувати спогади, травми, страхи, переживання, але водночас і формувати ресурси підтримки, надії, внутрішньої стійкості. Завдання бібліотерапевта полягає у створенні структури взаємодії, де ці емоції можна безпечно артикулювати, осмислити й трансформувати. Саме тому його сесії мають форму діалогу, обговорення, інтерпретаційної гри, а в деяких випадках – навіть спільного переосмислення тексту через мистецькі практики (малювання, письмо, музичні імпровізації).

Особливе значення комунікативна етика набуває в умовах мультикультуралізму, міграційних процесів та війни. Переживання травми завжди має культурне забарвлення, а отже, бібліотерапевт працює з різними соціальними та культурними групами, які можуть мати відмінні уявлення про норми комунікації, емоційність, мовчання та висловлювання. У таких ситуаціях фахівець виступає культурним медіатором, який

допомагає людині знайти у тексті опору для інтеграції власного досвіду. Це особливо актуально для України, де воєнні події формують нові виклики для психологічної підтримки населення.

Європейські програми Bookpower та LibrariesofEmotions демонструють, що сучасна бібліотерапія розвивається саме в напрямі міжкультурної комунікації. Їхня мета – створення безпечних медіапросторів читання для людей різних національностей, мов та культур, забезпечення діалогу через спільні емоційні й літературні переживання [3]. У цих проектах читання розглядається як інструмент соціальної реінтеграції, а текст – як універсальний медіатор між людьми.

Створення таких просторів взаємодії є ключовим завданням бібліотерапевта. Він формується не просто як читач і консультант, а як культурний комунікатор, який працює на перетині психології, етики, філології та соціальних комунікацій. Його професійна діяльність включає вміння уважно слухати, формулювати безпечні запитання, будувати діалог без оцінювання, аналітично працювати з емоціями та культурними кодами тексту. Бібліотерапевтичний простір перетворюється на креативну лабораторію, де текст, культура і внутрішній досвід людини формують нову якість комунікації – емпатійну, підтримувальну, ненасильницьку.

Таким чином, комунікативна етика бібліотерапевта – це розгалужена система норм і принципів, спрямованих на створення гуманістичного простору спільного читання. Вона охоплює культурну чутливість, емпатійне слухання, відповідальне фасилітування діалогу, міжкультурну інтерпретацію текстів та підтримку емоцій, що виникають у процесі читання. Саме тому бібліотерапія сьогодні розглядається не лише як психотерапевтична техніка, а як інноваційний формат культурної комунікації, де слово стає простором взаємодії, а текст – каналом відновлення, порозуміння і внутрішньої свободи.

Список використаних джерел

- Buber, M. (1970). *I and Thou*. Scribner. <https://mu.edu.ua/c/NgbkV>
- Nussbaum, M. (1997). *Poetic justice: The literary imagination and public life*. Beacon Press. <http://pi.lib.uchicago.edu/1001/cat/bib/2407973>
- European Association for Biblio/Poetic Therapy. (2024). *1st European Conference on Bibliotherapy Proceedings*. <https://poetrytherapy.eu/ejbpt/issue/view/2>